

Svenska för döva och hörselskadade elever med utvecklingsstörning

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts. Att behärska både svenska och svenskt teckenspråk är värdefullt för att som döv eller hörselskadad kunna vara delaktig i samhälls- och arbetslivet.

Syfte

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna, i skrift och utifrån sina individuella förutsättningar i tal samt genom andra former för kommunikation, utvecklar sin flerspråkighet och tillägnar sig kunskaper i och om det svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska språk och sitt svenska teckenspråk parallellt, så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan använda båda språken för att uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla språken för att tänka, kommunicera och lära.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmågan att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska ges möjlighet att kommunicera i digitala miljöer med interaktiva och föränderliga texter. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

I undervisningen ska eleverna få möta och utveckla kunskaper om skönlitteratur. Eleverna ska ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitterära verk i olika genrer. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om svenska språkets uppbyggnad samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. Eleverna ska också ges möjligheter att utveckla kunskaper för att göra jämförelser mellan svenskan och det svenska teckenspråket och urskilja likheter och olikheter mellan språken. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om och tilltro till den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man uttrycker sig på kan få konsekvenser för en själv och för andra

människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket i olika sammanhang och medier.

Undervisningen i ämnet svenska ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i skrift och utifrån sina individuella förutsättningar i tal samt med andra former för kommunikation,
- förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra texter, och
- förmåga att söka information från olika källor och värdera dessa.

Centralt innehåll

I årskurs 1–4

Läsa, skriva och samtala

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att avkoda, förstå och tolka ord, begrepp, fraser och enkla texter.
- Att resonera om innehållet i olika texter.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva ord, meningar och enkla texter. Skapande av texter där ord och bild samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg. Skrivna bokstävers form i jämförelse med handalfabetet.
- Alfabetet.
- Språkliga strukturer och normer. Grundläggande skrivregler med gemener och versaler samt de vanligaste skiljetecknen.
- Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att ta aktiv del, ställa frågor och ge kommentarer.
- Att ge och ta emot instruktioner.
- Presentationer och berättande. Föremål, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.

Texter

- Skönlitteratur för barn. Bilderböcker, sångtexter och sagor. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Sakprosatexter för barn. Beskrivande, förklarande och instruerande texter.
- Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer för barn.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter mellan skrivet språk, talat språk och svenskt teckenspråk.
- Olika sätt att hantera kommunikativa situationer i skolan och familjen.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller.

- Ord, fraser och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och fraser uppfattas av omgivningen beroende på kroppsspråk och mimik. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i källor för barn.
- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 5–7

Läsa, skriva och samtala

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att avkoda, förstå och tolka ord, begrepp, fraser och texter.
- Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap och handling i texterna.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva enkla texter. Skapande av texter där ord och bild samspelar.
- Grundläggande textbearbetning.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg. Skrivna bokstävers form i jämförelse med handalfabetet.
- Alfabetet och alfabetisk ordning.
- Språkliga strukturer och normer. Meningsbyggnad med gemener och versaler, skiljetecken och sambandsord. Ords böjningsformer.
- Digitala verktyg för stavning och ordförståelse.
- Olika former av samtal. Att ta aktiv del, ställa frågor samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.
- Presentationer och berättande. Disposition med inledning, innehåll och avslutning. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga. Bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning.
- Några skönlitterära betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande och instruerande texter och hur deras innehåll kan organiseras.
- Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter i hur texter byggs upp på svenska och på svenskt teckenspråk. Hur ord, tecken, fraser och satser ser ut.
- Olika sätt att hantera kommunikativa situationer i skolan, familjen och närsamhället.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel bilder och grafiska modeller.
- Ord, fraser och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Formellt och informellt språk. Skillnader i språkanvändning beroende på mottagare, syfte och sammanhang. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i olika medier och källor, till exempel i böcker, på webbplatser och i söktjänster på internet.
- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 8–10

Läsa, skriva och samtala

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att avkoda, förstå och tolka olika texter. Att urskilja texters budskap och syfte. Att urskilja innehåll som kan vara direkt uttalat eller indirekt uttryckt i texten.
- Att återge delar av innehållet i olika texter. Att resonera om texter med koppling till upphovsperson, andra texter och egna erfarenheter.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till olika mottagare. Skapande av texter där ord och bild samspelar.
- Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Stavning, meningsbyggnad och textbindning. De vanligaste ordklasserna.
- Digitala verktyg för ordförståelse och språkriktighet.
- Alfabetisk ordning. Hur man hittar i innehållsförteckningar och ordböcker.
- Olika former av samtal. Att uttrycka känslor, tankar och kunskaper, ta aktiv del, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera åsikter och argument.
- Presentationer och berättande. Anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Stödord samt analoga och digitala verktyg för att planera och genomföra presentationer.

Texter

- Skönlitteratur för ungdomar. Epik, lyrik och dramatik. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.

- Berättande texters språkliga drag och uppbyggnad. Miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Några skönlitterärt betydelsefulla författare och deras verk.
- Sakprosatexter för ungdomar. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas syfte, innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Texter i digitala miljöer samt andra texter som kombinerar ord och bild. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Tvåspråkighet

- Likheter och olikheter mellan texter på svenska och på svenskt teckenspråk. Texter som illustrerar skillnaderna mellan språken.
- Olika sätt att hantera kommunikativa situationer i skolan, familjen och samhället.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord.
- Ord, fraser och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Skillnader i språkanvändning beroende på syfte, mottagare och sammanhang. Språkets betydelse för att utöva inflytande.
- Ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier och i olika sammanhang.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning på bibliotek och på internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

KUNSKAPSKRAV I ÄMNET SVENSKA FÖR DÖVA OCH HÖRSELSKADADE ELEVER MED UTVECKLINGSSTÖRNING

Kunskapskrav för godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 4

Eleven samtalar om elevnära ämnen och medverkar i att ställa frågor, ge kommentarer och uttrycka åsikter. Eleven medverkar i att berätta om vardagliga händelser.

Eleven skriver kända ord och medverkar i att skriva enkla meningar.

Eleven läser enkla meningar i bekanta och elevnära texter med kända ord. Eleven svarar på frågor om innehållet och visar begynnande läsförståelse. Eleven bidrar i kommunikation om innehållet i texter som eleven tagit del av.

Eleven medverkar i att söka information från givna källor.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 7

Eleven samtalar om bekanta ämnen och **medverkar** i att upprätthålla samtalen. Dessutom **medverkar** eleven i att förbereda och genomföra enkla framställningar.

Eleven skriver **ord och enkla meningar** samt **medverkar** i att skriva och strukturera texter.

Eleven läser texter med bekant innehåll och **kända ord** och **medverkar** i att visa förståelse av texterna. Eleven **bidrar** också till resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven **medverkar** i att söka information från givna källor och **bidrar** till resonemang om informationens användbarhet.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 7

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 7

Eleven samtalar om bekanta ämnen och upprätthåller samtalen på ett **delvis fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven enkla framställningar på ett **delvis fungerande** sätt.

Eleven skriver texter med **flera meningar** och strukturerar texterna på ett **delvis fungerande** sätt.

Eleven läser texter med bekant innehåll med **visst flyt** och visar **grundläggande** förståelse av texterna. Eleven för också **enkla** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven söker på ett **delvis fungerande** sätt information från givna källor och för **enkla** resonemang om informationens användbarhet.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 7

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 7

Eleven samtalar om bekanta ämnen och upprätthåller samtalen på ett **fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven enkla framställningar på ett **fungerande** sätt.

Eleven skriver texter med **flera meningar och tydligt innehåll** och strukturerar texterna på ett **fungerande** sätt.

Eleven läser texter med bekant innehåll med **flyt** och visar **god** förståelse av texterna. Eleven för också **utvecklade** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven söker på ett **fungerande** sätt information från givna källor och för **utvecklade** resonemang om informationens användbarhet.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 10

Eleven samtalar om varierande ämnen och **medverkar** i att upprätthålla samtalen. Eleven **bidrar** till att framföra åsikter och argument. Dessutom **medverkar** eleven i att förbereda och genomföra framställningar.

Eleven skriver **enkla** texter med flera meningar och tydligt innehåll och **bidrar** till att anpassa texterna till mottagare och syfte. Dessutom **medverkar** eleven i att strukturera texterna.

Eleven läser **enkla** texter och **medverkar** i att visa förståelse av texterna. Eleven **medverkar** i att återge delar av innehållet i olika texter. Eleven **bidrar** också till resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven **medverkar** i att söka och välja information från olika källor och **bidrar** till resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Kunskapskrav för betyget D i slutet av årskurs 10

Betyget D innebär att kunskapskraven för betyget E och till övervägande del för C är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 10

Eleven samtalar om varierande ämnen och upprätthåller samtalen på ett **delvis fungerande** sätt. Eleven framför åsikter och argument på ett **delvis fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven framställningar på ett **delvis fungerande** sätt.

Eleven skriver olika slags texter med flera meningar, varierat ordval, tydligt innehåll och **viss** anpassning till mottagare och syfte. Dessutom strukturerar eleven texterna på ett **delvis fungerande** sätt.

Eleven läser olika slags texter med **visst flyt** och visar **grundläggande** förståelse av texterna. Eleven återger delar av innehållet i olika texter på ett **delvis relevant** sätt. Eleven för också **enkla** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven söker och väljer på ett **delvis fungerande** sätt information från olika källor och för **enkla** resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Kunskapskrav för betyget B i slutet av årskurs 10

Betyget B innebär att kunskapskraven för betyget C och till övervägande del för A är uppfyllda.

Kunskapskrav för betyget A i slutet av årskurs 10

Eleven samtalar om varierande ämnen och upprätthåller samtalen på ett **fungerande** sätt. Eleven framför åsikter och argument på ett **fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven framställningar på ett **fungerande** sätt.

Eleven skriver olika slags texter med flera meningar, varierat ordval, tydligt innehåll och **god** anpassning till mottagare och syfte. Dessutom strukturerar eleven texterna på ett **fungerande** sätt.

Eleven läser olika slags texter med **flyt** och visar **god** förståelse av texterna. Eleven återger delar av innehållet i olika texter på ett **relevant** sätt. Eleven för också **utvecklade** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven söker och väljer på ett **fungerande** sätt information från olika källor och för **utvecklade** resonemang om informationens trovärdighet och relevans.